

Η σημασία της ορθής πίστεως για τη ζωή της Εκκλησίας

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Τα δογματικά όρια της Εκκλησίας

Η σημασία της ορθής πίστεως για το είναι της Εκκλησίας

Η αγάπη του Θεού δεν έχει όρια, είναι άνευ όρων. Όπως χαρακτηριστικά τονίζεται στον Διάλογο περι ψυχής και αναστάσεως του αγίου Γρηγορίου Νύσσης, η θεία ζωή ενεργείται διά της αγάπης και η αγαπητική ενέργεια του Θεού δεν έχει όρια^[1]. Έκφραση της απεριόριστης αγάπης του Θεού αποτελεί τόσο η δημιουργία του σύμπαντος κόσμου και ιδιαιτέρως του ανθρωπίνου γένους, όσο και η καθόλου ιστορία της θείας οικονομίας, με αποκορύφωμά της την εν σαρκί οικονομία του Υιού και Λόγου του Θεού· “ούτω γάρ ηγάπησεν ο Θεός τον κόσμον, ώστε τον υιόν αυτού τον μονογενή έδωκεν, ίνα πάς ο πιστεύων εις αυτόν μη απόληται, αλλ’ έχη ζωήν αιώνιον” (Ιω. 3,16).

Κατά μίμησιν του Τριαδικού Θεού και της οικονομίας Του ούτε η αγάπη της Εκκλησίας έχει όρια. Απευθύνεται προς όλους και τους δέχεται όλους χωρίς διακρίσεις, ιουδαίους και έλληνες, δούλους και ελευθέρους, άντρες και γυναίκες (Γαλ. 3, 28). Καμιά διάκριση οποιασδήποτε μορφής – φυλετική, εθνική, κοινωνική – δεν έχει θέση στη ζωή της Εκκλησίας, γιατί κάθε άνθρωπος είναι δημιουργημένος κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν Θεού κι επομένως ισότιμος με όλους τους άλλους και προορισμένος να καταστεί, εάν το θελήσει, κοινωνός θείας φύσεως (Β' Πέτρ. 1,4). Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο προσεύχεται πάντοτε η Εκκλησία για όλους τους ανθρώπους και για ολόκληρο τον κόσμο[2]. Η καθόλου λατρευτική της ζωή είναι μια συνεχής προσευχή για ολόκληρο τον κόσμο και τέτοια οφείλει να είναι και η κατ' ιδίαν προσευχή κάθε πιστού[3].

Συγκεκριμένη φανέρωση της απεριόριστης αγάπης της Εκκλησίας αποτελεί η αγάπη των αγίων της. Η αγάπη των αγίων, όπως εκφράζεται κυρίως στην προσευχή τους υπέρ του σύμπαντος κόσμου, αποκτά όντως κοσμικές διαστάσεις. Στην καρδιά του προσευχομένου αγίου “συσσωρεύονται τα παθήματα όλου του κόσμου και ούτος μετά περιλύπου καρδιάς προσεύχεται διά πάντας και διά πάντα”. Η αγάπη του περιπτύσσεται ολόκληρη την κτίση και τότε “συλλυπείται μετά πάντων των εστερημένων της δόξης του Θεού”. Η μετάνοιά του “αποβαίνει μετάνοια δι' όλον τον κόσμο, δι' όλους τους ανθρώπους”[4]. Ακόμη και για τους δαίμονες τολμούν να προσεύχονται οι μεγάλοι ασκητές της ερήμου[5]. Πρόκειται

για την αγάπη εκείνη, η οποία υπερβαίνει κάθε περιορισμό και καθίσταται άπειρη, όπως η αγάπη του Θεού- για την αγάπη εκείνη, η οποία μεταξύ της προσωπικής σωτηρίας και της σωτηρίας των αδελφών προτιμά τη σωτηρία των αδελφών. Είναι όντως συγκλονιστικός τόσο ο λόγος του Αποστόλου Παύλου: “ηυχόμην γάρ αυτός εγώ ανάθεμα είναι από του Χριστού υπέρ των αδελφών μου, των συγγενών μου κατά σάρκα” (Ρωμ. 9, 3), όσο και ο λόγος του Μωϋσέως μετά την κατασκευή του χρυσού μόσχου από του Ισραηλίτες και την απονομή λατρείας σ’ αυτόν: “εί μεν αφείς αυτοίς την αμαρτίαν αυτών, άφες· εί δε μή εξάλειψόν με εκ της βίβλου σου, ής έγγραφας” (Εξ. 32,32)[6].

Ενώ όμως η αγάπη της Εκκλησίας δεν γνωρίζει κανένα περιορισμό και καμιά οριοθέτηση, η πίστη της είναι συγκεκριμένη. Είναι η πίστη στον εν Τριάδι Θεό και την καθόλου οικονομία Του, η πίστη στον Θεάνθρωπο Ιησού Χριστό και την εν σαρκί οικονομία Του, η πίστη στο “κύριον και ζωοποιόν” Άγιο Πνεύμα, η πίστη “εις μίαν, αγίαν, καθολικήν και αποστολικήν εκκλησίαν” η πίστη στην ανάσταση των νεκρών και την “ζωήν του μέλλοντος αιώνος”. Η χριστιανική αλήθεια δεν κατανοείται ως μία αφηρημένη έννοια, αλλά κατανοείται σαρκωμένη στα δεδομένα του κόσμου τούτου.

Αλήθεια είναι ο σαρκωθείς Υιός και Λόγος του Θεού, ο Οποίος μας απεκάλυψε τον Θεό Πατέρα και μας απέστειλε το Άγιο Πνεύμα[7]. Αλήθεια είναι ο Τριαδικός Θεός, ο δημιουργός και κύριος του κόσμου και της Ιστορίας. Το μυστήριο του Τριαδικού Θεού είναι ακατάληπτο και απροσπέλαστο, αλλά μας φανερώθηκε με τη Σάρκωση του δευτέρου Προσώπου της Αγίας Τριάδος, με το έργο και τη διδασκαλία, με τη Σταύρωση, την Ανάσταση και την Ανάληψη του Ιησού Χριστού και διαφυλάττεται εν Αγίω Πνεύματι αναλλοίωτο στην πίστη και τη ζωή της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Κατά τους λόγους του Αποστόλου και Ευαγγελιστού Ιωάννου του Θεολόγου “Θεόν ουδείς εώρακε πώποτε· ο μονογενής υιός ο ών εις τον κόλπον του πατρός, εκείνος εξηγήσατο” (Ιω. 1,18). Ο Θεός, τοιουτοτρόπως, δεν νοείται στον Χριστιανισμό αφηρημένα, δεν νοείται ως το αφηρημένο Απόλυτο των φιλοσόφων, αλλά ως ο Τριαδικός Θεός της Αποκαλύψεως, ο Οποίος “πολυμερώς και πολυτρόπως πάλαι... λαλήσας τοις πατράσιν εν τοις προφήταις, επ’ εσχάτου των ημερών τούτων ελάλησεν ημίν εν Υιώ” (Εβρ. 1,1- 2)[8].

Η γνώση του Θεού δεν είναι το αποτέλεσμα μιάς λογικής διεργασίας, αλλά αυτή η ίδια η προσωπική κοινωνία μαζί Του, η οποία είναι δυνατή μόνο μέσα στα πλαίσια της πίστεως και της ζωής της Εκκλησίας. Ο Θεός κατά τη βιβλική και πατερική εκκλησιαστική Παράδοση δεν συλλαμβάνεται διά της λογικής, αλλά αποκαλύπτεται και ομιλεί “ενώπιος ενωπίω”, ως εί τις λαλήσει προς τον εαυτού φίλον” (Εξ. 33,11)[9]. Συμφώνως προς τον άγιο Συμεών τον Νέο Θεολόγο “καθόσον

γνωσθήναι βουληθή παρ' ημών ο Θεός, κατά τοσούτον και αποκαλύπτεται· καθόσον δε αποκαλυφθή, οράται παρά των αξίων και γινώσκεται”[10].

[Συνεχίζεται]

1. “...κόρου δε την αγαπητικήν προς το καλόν σχέσιν ού διακόπτοντος, η θεία ζωή δι’ αγάπης ενεργηθήσεται, η καλή τε κατά φύσιν εστί και αγαπητικώς προς το καλόν εκ φύσεως έχει, και όρον της κατά την αγάπην ενεργείας ούκ έχει” (ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ, Περί ψυχής και αναστάσεως 59, PG 46.96C-97A).
2. “Υπέρ της ειρήνης του σύμπαντος κόσμου... του Κυρίου δεηθώμεν” («Θεία Λειτουργία Ιωάννου Χρυσοστόμου», εν: ΙΩ. ΚΑΡΜΙΡΗ, Τα δογματικά και συμβολικά μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας, Τόμ. Ι, Εν Αθήναις 1960², σ. 290). Σχολιάζοντας τις αιτήσεις της θ. Λειτουργίας ο άγιος ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΒΑΣΙΛΑΣ αναφέρει: “Μετά δε τούτων και υπέρ των άλλων φιλαγάθως δεήσεις ποιείσθαι, ού της Εκκλησίας μόνον, και της βασιλείας, και των προστατών εκατέρων, και των εν κινδύνοις και περιστάσεσι, και συμφοραίς όντων, αλλ’ απλώς απάντων ανθρώπων της οικουμένης απάσης” (Ερμηνεία της θείας Λειτουργίας ΙΒ’, PG 150,396C).
3. Αναφέρει χαρακτηριστικώς ο όσιος ΝΕΙΛΟΣ Ο ΑΣΚΗΤΗΣ στον Λόγο του περί προσευχής: “Δίκαιον μή μόνον περί οικείας καθάρσεως προσεύχεσθαι, αλλά και υπέρ παντός του ομοφύλου, ίνα αγγελικόν μίμηση τρόπον” (ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ των ιερών νηπτικών συνερανισθείσα παρά των αγίων και θεοφόρων Πατέρων εν η διά της κατά την πράξιν και θεωρίαν ηθικής φιλοσοφίας ο νους καθαίρεται, φωτίζεται και τελειούται, Τόμος Α’, νύν το πέμπτον εκδιδομένη, Εκδοτικός Οίκος “Αστήρ” Αλ. & Ε. Παπαδημητρίου, Αθήναι 1982, σ. 180).
4. ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΣΑΧΑΡΩΦ, Περί Προσευχής, Μετ. Ιερομ. Ζαχαρίου, Έσσεξ Αγγλίας 1992, σ. 220, 227, 240.
5. “Ηρωτήθη πάλιν... Και τι έστι καρδιά ελεήμων; και είπε· καύσις καρδιάς υπέρ πάσης της κτίσεως, υπέρ των ανθρώπων, και των ορνέων, και των ζώων, και των δαιμόνων, και υπέρ παντός κτίσματος” [ΙΣΑΑΚ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ, Λόγος ΠΑ’, εν: Ισαάκ επισκ. Νινευί του Σύρου, Τα ευρεθέντα ασκητικά, Θεσσαλονίκη: Βασ. Ρηγόπουλος 1977 (ανατύπ. της εκδ. της Λειψίας), σ. 306]. Πρβλ. Γέροντος ΠΑΪΣΙΟΥ Αγιορείτου, Επιστολές, Σουρωτή Θεσσαλονίκης 1994, σ. 84: “Οι Μοναχοί δεν προσεύχονται μόνο για τους ζωντανούς και για τους πεθαμένους, αλλά ακόμη και για τους πιο δυστυχισμένους απ’ όλους, τους δαίμονες”.
6. Η εμπειρία αυτής της άνευ ορίων αγάπης αποτελεί κριτήριο της αληθινής αγιότητας. Μπορεί κάνεις ν’ αναφερθεί σε πολλούς αγίους, οι οποίοι έφθασαν στα μέτρα μιας τόσο συγκλονιστικής εμπειρίας πόνου και αγωνίας για τη σωτηρία του σύμπαντος κόσμου. Θ’ αναφερθούμε ωστόσο μόνο στο σύγχρονο

παράδειγμα του Γέροντος Ιωσήφ του Ησυχαστού. Γράφει, λοιπόν, ο Γέρων Ιωσήφ σε μία από τις επιστολές του: “ποιος ήθελεν είναι πλησίον μου να ήκουε τας ευχάς μου, τους στεναγμούς της καρδιάς μου· να έβλεπε και τα δάκρυα όπου χύνω υπέρ των εμών αδελφών; Όλην την νύκτα προσεύχομαι και φωνάζω· ή σώσε τους δούλους σου Κύριε, ή και εμένα σβήσε· δεν θέλω Παράδεισον!” (Γέροντος ΙΩΣΗΦ, Έκφρασις Μοναχικής Εμπειρίας, Άγιον Όρος 1985³, σ. 233). Πρβλ. «Μαρτύριον του αγίου Πολυκάρπου» I,PG 5,1029B: “Αγάπης γάρ αληθούς και βεβαίας εστί, μή μόνον εαυτόν θέλγειν σώζεσθαι, αλλά και πάντας τους αδελφούς”.

7. Παραθέτουμε τους σχετικούς συγκλονιστικούς λόγους του αγίου Ιουστίνου Πόποβιτς: “Η ζωή άνευ του Χριστού, ο θάνατος άνευ του Χριστού, η αλήθεια άνευ του Χριστού, ο ήλιος άνευ του Χριστού και τα σύμπαντα χωρίς Αυτόν, – όλα είναι τρομερά ανοησία, ανυπόφορον μαρτύριον, σισύφειον βάσανον, κόλασις! Δεν θέλω ούτε την ζωήν, ούτε τον θάνατον άνευ Σου, Γλυκύτατε Κύριε! Δεν θέλω ούτε την αλήθειαν, ούτε την δικαιοσύνην, ούτε τον παράδεισον, ούτε την αιωνιότητα. Όχι, όχι! Εσένα μόνον θέλω, Εσύ μόνον να είσαι εις όλα, εν πάσι και υπεράνω όλων!... Η αλήθεια, εάν δεν είναι ο Χριστός, δεν μου χρειάζεται, είναι μόνον μία κόλασις. Το ίδιοι είναι κόλασις και η δικαιοσύνη, και η αγάπη, και το αγαθόν, και η ευτυχία- και αυτός ο Θεός, εάν δεν είναι ο Χριστός, είναι κόλασις” (ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ, Άνθρωπος και Θεάνθρωπος. Μελετήματα Ορθοδόξου Θεολογίας, Μετάφρασις Αθανασίου Γιέβτιτς, Ε΄ Έκδοσις, Εκδοτικός Οίκος “Αστήρ” Αλ. & Ε. Παπαδημητρίου, Αθήναι 1987, σ. 114-115). Πρβλ. π. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΤΑΝΙΛΟΑΕ, Ο Θεός, ο κόσμος και ο άνθρωπος. Εισαγωγή στην Ορθόδοξη Δογματική Θεολογία, Μετάφραση π. Κωνσταντίνος Coman, Γιώργος Παπαευθυμίου, Αθήνα: Αρμός 1990, σ. 106: “Για τον χριστιανισμό υπάρχει μια και μόνη περιεκτικότερη αλήθεια που μας σώζει: Ιησούς Χριστός – Θεάνθρωπος. Η περιεκτικότερη αλήθεια είναι η Αγία Τριάδα, η κοινωνία των υπερτάτων Προσώπων”.
8. Γράφει σχετικώς ο Γέρων Σωφρόνιος του Έσσεξ, μια σύγχρονη πατερική μορφή: “Ο φιλοσοφών νούς εγκαταλελειμμένος εις εαυτόν δεν δύναται να συμφωνήση μετά της Ευαγγελικής εντολής. Τούτο αποτελεί δι’ αυτόν αφροσύνην. Το Απόλυτον των φιλοσόφων δεν έλαβε την άδειαν παρά των δημιουργών αυτού να κενώση εαυτό μέχρι και της δουλικής μορφής (βλ. Φιλ. 2,7). Το φανταζόμενον υπ’ αυτών Απόλυτον είναι κατ’ ουσίαν μή – όν (υπό την πλήρη έννοιαν της λέξεως ταύτης). Προ της ελεύσεως του Χριστού υπήρξαν πολλοί νόες, οίτινες ανέπτυξαν λίαν ελκυστικής θεωρίας περί ενός τοιούτου αφηρημένου Απολύτου. Διά τούτο δεν πρέπει να εκπλήττη ημάς η εμφάνισις των ιδίων τάσεων επί των ημερών ημών. Δυστυχώς πολλοί γίνονται θύματα

της πνευματικής ταύτης παραπλανήσεως” (ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΣΑΧΑΡΩΦ, Περί Προσευχής, σ. 136).

9. Πρβλ. Γαλ. 4,9: “... γνόντες Θεόν, μάλλον δε γνωσθέντες υπό Θεού”.

10. ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, Κεφάλαια Θεολογικά και Πρακτικά Ρ’ 22, ΕΠΕ Φιλοκαλία των Νηπτικών και Ασκητικών 19Α.486.